

O. Makarenko, Lecturer
National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT DIRECTIONS OF MASTER PROGRAM IN EDUCATIONAL MEASUREMENT

Information Society is dynamic and poses new requirements for professional training of specialists. The article presents a SWOT-analysis of the master's program in educational measurement of National Pedagogical Dragomanov University. The main development directions of this program are described, namely: popularization of specialty "011 Science Education (Educational Measurement)"; motivation of students for training and employment on the specialty; improving educational curriculum and programs; improving psycho-pedagogical, organizational learning conditions; improving monitoring of training masters of educational measurement quality; cooperation with employers; international cooperation. Work in each of them involves the immediate and future challenges, priority and perspective tasks. Author substantiates the claim that just systematically working on improving this master's program, it is possible raise it to a new level of development.

Keywords. master, master, master program, educational measurement, development directions, SWOT-analysis.

О. Макаренко, преподаватель
Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, Украина

НАПРАВЛЕНИЯ РОЗВИТТЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАММИ ПО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ИЗМЕРЕНИЯМ

В статье приведен SWOT-анализ магистерской программы по образовательным измерениям НПУ имени М. П. Драгоманова. Выделены основные направления развития данной магистратуры, а именно: популяризация специальности "011 Науки об образовании (Образовательные измерения)"; мотивация студентов к обучению и трудоустройству по специальности; совершенствование учебного плана и программ; улучшение психолого-педагогических и ресурсно-организационных условий обучения; улучшение системы мониторинга качества подготовки магистров по образовательным измерениям; сотрудничество с работодателями; международное сотрудничество. Детализировано каждый из направлений с точки первоочередных и перспективных задач.

Ключевые слова. магистратура, магистр, магистерская программа, образовательные измерения, направления развития, SWOT-анализ.

Відомості про автора

Макаренко Олена Леонідівна – викладач кафедри комп'ютерної інженерії і освітніх вимірів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Україна, Київ

Контактна інформація: e-mail: olmakarenko0307@gmail.com

Макаренко Елена Леонидовна – преподаватель кафедры компьютерной инженерии и образовательных измерений Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова, Украина, Киев

Контактная информация: e-mail: olmakarenko0307@gmail.com

Makarenko Olena Leonidivna – Lecturer of computer engineering and educational measurement department of National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine, Kyiv

Contact Information: e-mail: olmakarenko0307@gmail.com

УДК 37.013.43

О. Макеєва, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття присвячена аналізу методу проектів як засобу формування професійної культури майбутніх соціальних працівників. Автором розкрито сутність основних наукових підходів, які розглядають проектне навчання. У статті охарактеризовано принципи проектного навчання, його функції та цільове призначення. Також у статті приведено приклад застосування методу проектів у процесі викладання дисципліни "Соціальна реабілітація".

Ключові слова: проектування, педагогічне проектування, проектне навчання, педагогічна технологія, професійна культура, інноваційні методи навчання, метод проектів.

Постановка проблеми. Завданням сучасної освіти є формування різнобічно розвинутої та творчої особистості, здатної у повній мірі розкрити власний інтелектуальний та творчий потенціал. Реалізація цього завдання вимагає застосування у навчальному процесі системного підходу, який полягає у використанні комплексу різноманітних інноваційних педагогічних технологій, завдяки яким ефективність навчання буде зростати. Відбір найбільш відповідних педагогічних технологій є запорукою успішного професійного становлення майбутніх фахівців. На сьогоднішній день в арсеналі сучасної педагогічної науки існує велика кількість інноваційних форм та методів навчання, що сприяють підвищенню ефективності навчального процесу та формуванню базових професійних компетентностей студентів. Однією з таких педагогічних технологій є проектне навчання (метод проектів). У процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників метод проектів забезпечує формування базових професійних компетентностей, а особливо сприяє формуванню професійної культури, а саме: підвищує рівень вмотивованості до навчально-пізнавальної діяльності, поглиблює професійні знання, уміння й навички, формує професійні цінності

та професійно-важливі якості студента, розвиває комунікативні та організаційні вміння й навички, формує уявлення про професійну етику та поведінку.

Мета статті – охарактеризувати метод проектів як засіб формування професійної культури майбутніх соціальних працівників.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем професійної підготовки майбутніх соціальних працівників займалися багато дослідників, серед яких В. Кузьмінський, В. Орленко, З. Кияниця, Л. Долинська, О. Шевчук, О. Карпенко, І. Зверєва, О. Безпалько. Становлення соціального працівника як професіонала розглядали В. Бочарова, А. Ляшенко, Є. Холостова. Дослідженням активних методів навчання, зокрема методом проектів займалися дослідники В. Безпалько, В. Докучаєва, Є. Полат, М. Чанова, М. Матяш, С. Сисоєва, Г. Селевко, Т. Побєдова, та ін.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно охарактеризувати поняття "проектування", як основу проектної діяльності. Проектування, на думку А. Цимбалару, є організованою системою взаємопов'язаних видів діяльності, що має на меті отримання кінцевого продукту; особливий тип інтелектуальної

діяльності, суттєвою рисою якої є перспективне орієнтування, практична спрямованість дослідження, процес створення проекту – прототипу, прообразу, передбаченого або можливого об'єкта, спеціальна, концептуально обґрунтована і технологічно забезпечена діяльність із створення образу бажаної майбутньої системи(). Проектування, на погляд В.Докучаєвої, це інтелектуально-творча діяльність педагога щодо аналізу та оцінювання педагогічної діяльності та проектування її в майбутньому, результатом якої є інноваційна педагогічна система [7; с.8–9].

Останнім часом увагу науковців привертає процес педагогічного проектування. За визначенням В.П.Безпалько, педагогічне проектування – це самостійна поліфункціональна педагогічна діяльність, що зумовлює створення нових або перетворення наявних умов процесу виховання та навчання [1; с.62]. На думку Т.Побєдової, педагогічне проектування є діяльністю, спрямованою на створення проекту як інноваційної моделі навчально-виховної системи, яка складається з ряду послідовних етапів – прогнозування, моделювання, конструювання і реалізація педагогічного проекту [8; с. 81–87].

Поняття "проектування" часто ототожнюють із поняттям "проектна діяльність". За визначенням, поданим авторами Енциклопедії освіти, проектна діяльність – це конструктивна та продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату у процесі цілепокладання, планування та здійснення проекту. Автори зазначають, що проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики, пов'язаної з передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою наслідків реалізації задумів. Проектування виступає як творча інноваційна діяльність оскільки завжди спрямована на створення об'єктивно та суб'єктивно нового продукту [3; с.712]. Дослідниця Л.Хоружа стверджує, що проектна діяльність – це спосіб розвитку творчості, самостійності, прагнення до ідеального перспективного перетворення світу за допомогою креативних дій та операцій у процесі створення конкретного продукту – проекту ідеального та реального [12].

Аналізуючи науково-педагогічну літературу стосовно проблеми проектної діяльності та проектного навчання часто можна зустріти поняття "метод проектів". Метод проектів є втіленням проектної діяльності на практиці. Ідеї методу проектів не є новими, адже походять із "прагматичної педагогіки" Джона Дьюї. Вчений стверджує що умовами успішного навчання є проблематизація навчального матеріалу, пізнавальна активність учня, зв'язок навчання з життєвим досвідом, організація навчання у формі ігрової чи трудової діяльності.

Дослідниця Є.Полат визначає метод проектів як сукупність навчально-пізнавальних прийомів і дій тих, хто навчається, котрі дають можливість вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних пізнавальних дій, що передбачають презентацію результатів у вигляді конкретного продукту діяльності. Вчена також зазначає, що метод проектів як педагогічна технологія є сукупністю дослідницьких, проблемних методів [9; с.3–9]. Матяш М.В. вважає, що метод проектів є способом досягнення дидактичної мети завдяки детальній розробці проблеми, яка має завершитись реальним практичним результатом, оформленим у тому чи іншому вигляді. На погляд дослідника основною метою методу проектів є надання учням можливості самостійного опанування знаннями в процесі вирішення практичних задач чи проблем, що потребують інтеграції знань з різних предметних галузей

[4]. Протилежного підходу дотримується дослідниця Є.Ястреблева, яка визначає метод проектів як педагогічну технологію, орієнтовану не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання та створення нових. Дослідниця також стверджує, що використання методу проектів дає можливість опанувати нові способи людської діяльності у соціокультурному середовищі [14]. На переконання Г.Селевко, метод проектів – комплексний навчальний метод, який дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності [10]. Цікавим, на наш погляд, виявився підхід Н.Пахомової, яка пропонує розглядати метод проектів як одну з особистісно-орієнтованих технологій, спосіб організації самостійної діяльності учнів, спрямований на вирішення завдань навчального проекту, що поєднує у собі проблемний метод навчання, групові методи, рефлексивні, презентаційні, дослідницькі, пошукові та інші [6]. Схоже визначення методу проектів запропоновано С.Сисоевою, яка визначає його як одну з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті і сприяє формуванню уміння адаптуватись до швидкоплинних умов життя людини постіндустріального суспільства [11; с.26].

Аналіз науково-педагогічної літератури стосовно проблеми проектного навчання дозволяє зробити висновки, що на сьогоднішній день усе більшої актуальності набуває проблема активізації пізнавальної діяльності студентів завдяки застосуванню інноваційних педагогічних технологій, а саме, технології методу проектів. Перевагами цього проекту є можливість одночасного формування багатьох базових професійних компетентностей. Проаналізувавши описані вище підходи науковців можемо охарактеризувати метод проектів як особливу форму взаємодії викладача та студента, спрямовану на вирішення конкретної наукової проблеми чи ситуації, що передбачає створення матеріального чи духовного продукту з метою формування у студентів проектної культури.

Також вважаємо необхідним охарактеризувати принципи, на яких ґрунтується метод проектів. Дослідники Є.Кагоров та М.Чанова серед таких принципів вбачають:

- принцип активності у виборі завдань проекту та його опрацюванні;
- принцип життєвого, практичного характеру проекту, його суспільно-корисну установку;
- принцип інтересу учнів до роботи;
- принцип поєднання теорії з практикою, знань та умінь;
- принцип здатності проекту народжувати у процесі роботи нові.
- принцип спроможності втілення проекту;
- принцип самостійності;
- принцип творчості;
- принцип колективної діяльності [13].

Проектування як педагогічний процес передбачає втілення його у декілька етапів. Дослідники О.Пехота, А.Піктенко, О.Любарська [5].пропонують такі етапи педагогічного проектування:

- підготовка (визначення мети й теми проекту);
- планування:
  - а) визначення джерел, засобів збору, методів збору та аналізу інформації, засобів представлення результатів.
  - б) встановлення критеріїв оцінки результату і процесу.
- збір інформації (спостереження, робота з літературою, анкетування, експеримент);
- аналіз результатів, формулювання висновків.

• подання й оцінка результатів (усний, письмовий звіт, та ін.).

Дослідниця С. Сисоєва виділяє такі етапи у процесі проектування:

- вибір теми проекту, його типу, кількості учасників;
- учителю необхідно продумати можливі варіанти проблем;

- проблеми висуваються учнями за допомогою вчителя;
- розподіл задач по групам, обговорення можливих методів

- дослідження, пошуку інформації, творчих рішень;
- самостійна робота учасників проекту щодо вирішення індивідуальних чи групових дослідницьких, творчих задач;

- захист проектів, колективне обговорення, експертиза, оголошення результатів зовнішньої оцінки, формулювання висновків [11; с.27].

Науковець Є. Полат, досліджуючи проектне навчання запропонувала критерії оцінювання проектів:

- значимість та актуальність висунутих проблем;
- коректність використання методів дослідження і методів обробки отриманих результатів;

- активність кожного з учасників проекту у відповідності з його потенційними індивідуальними можливостями;

- колективний характер рішень, що приймаються;

- характер спілкування та взаємодопомоги;

- необхідна й достатня глибина проникнення в проблему, залучення знань з інших предметних галузей;

- доказовість прийнятих рішень, уміння аргументувати свої висновки;

- естетика оформлення результатів проведеної роботи;

- успішність відповідей на питання опонентів, лаконічність та аргументованість відповідей кожного з членів групи [9].

Враховуючи специфіку методу проектів, дослідниця М. Чанова визначила функції, які виконує означений метод у процесі навчання. Серед функцій методу проекту наступні:

- пізнавальна
- ціннісно-орієнтаційна
- комунікативна
- практична
- функція гуманізації
- критеріально-оціночна [13].

Зважаючи на, визначені М. Чановою, функції методу проектів, його цільове призначення, особливості застосування, можемо стверджувати, що метод проектів як найкраще сприяє формуванню професійної культури майбутніх соціальних працівників, адже він забезпечує формування таких компонентів як, мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативний, організаційний та поведінковий. Саме тому ми вважаємо, що застосування методу проектів у процесі навчання є необхідною педагогічною умовою формування професійної культури майбутніх соціальних працівників.

Спробуємо охарактеризувати процес реалізації методу проектів у навчальному процесі майбутніх соціальних працівників на прикладі створення наукового творчого проекту. Запропонований нами навчальний проект проходить в рамках вивчення дисципліни "Соціальна реабілітація". Проект розрахований на виконання у декілька етапів. На першому етапі студенти разом з викладачем повинні обговорити актуальні проблеми в сфері соціальної реабілітації та обрати тему проекту. Також цей етап передбачає формулювання мети проекту та його завдань. На другому етапі необхідно відібрати методи дослідження, методи аналізу отриманих даних, обрати спосіб представлення результатів проек-

ту а також розподілити студентів на підгрупи, у яких вони будуть працювати. Третій етап передбачає самостійну роботу студентів над проектом, створення кінцевого продукту. На четвертому етапі походить представлення результатів роботи, захист проекту, підбиття підсумків та формулювання висновків. На останньому етапі викладач оцінює проект, разом із студентами обговорює помилки, визначає чи досягнута мета проекту.

На першому етапі проекту ми пропонуємо обрати тему. Для прикладу ми пропонуємо проект профілактики наркотичної залежності у молоді. Тема проекту: "Скажемо НІ наркоманії!". Метою цього проекту є соціальна реклама, яка демонструє суспільству проблему наркозалежності сучасної молоді. Проект за своєю суттю є творчий, адже кінцевим продуктом може бути соціальна реклама у вигляді презентації, короткометражного ролика, реклами в інтернет-мережі, плакату чи банеру. У проекті має взяти участь академічна група у повному складі.

На другому етапі, коли обрана тема, визначена мета проекту, його тип, необхідно обговорити методи дослідження цієї проблеми, алгоритм, методи та засоби представлення результатів. Для реалізації цього завдання рекомендуємо застосувати метод мозкового штурму чи "круглий стіл", тим самим зможемо залучити всіх студентів та продукувати якомога більше ідей. У рамках цього проекту ми рекомендуємо виконати такі завдання:

- збір інформації стосовно феномену залежності;

- опрацювання джерел із статистичними даними за останні роки;

- консультації з провідними фахівцями у галузі наркозалежності (наркологами, психологами, соціальними реабілітологами);

- соціальне опитування молоді з проблеми наркозалежності;

- конструювання макету презентації;

- зйомка короткометражного ролика;

- захист проекту.

У процесі виконання цих завдань ми рекомендуємо розділити студентів на декілька підгруп, а також розподілити завдання між ними.

Третій етап передбачає самостійну поза аудиторну роботу студентів. На четвертому етапі відбувається захист проекту. Для цього навчальна аудиторія має бути облаштована спеціальним технічним обладнанням (проектором, комп'ютерною технікою, та ін..) коли проекти захищені, студенти продемонстрували кінцевий продукт проекту, викладач має його оцінити.

Виконання конкретно цього навчального проекту сприяє формуванню багатьох професійних знань, умінь та навичок, а саме дозволяє сформувати у майбутніх соціальних працівників:

- уявлення про проблему наркотичної залежності, методи її профілактики та боротьби з нею;

- ціннісні орієнтації (цінність життя, здоров'я, та ін.);

- навички роботи із спеціальними комп'ютерними програмами, за допомогою яких створено соціальну рекламу;

- навички організації колективної діяльності (розподіл завдань між учасниками, координація та контроль їх виконання);

- уміння пошуку, аналізу та систематизації інформації;

- комунікативні уміння (навички групової та між групової комунікації, спілкування із провідними фахівцями);

- уявлення про професійну етику у роботі з наркозалежними.

Оцінювання проектів ми рекомендуємо за такими критеріями:

- актуальність та соціальна значущість обраної теми проекту;

• різноманітність та відповідність обраних методів дослідження;

• активність учасників проекту, здатність до колективної діяльності;

• рівень та якість групової та між групової комунікації;

• творчість, оригінальність та естетичність представленого продукту;

• якість та аргументованість доповіді, культура мовлення доповідачів;

• рівень досягання мети проекту.

Враховуючи запропоновані критерії оцінювання, викладач може оцінити виконаний проект та визначити рівень виконання (високий, середній та низький).

Висновок. Отже, ми проаналізували підходи до визначення сутності проектного навчання, цільове призначення цього методу, функції, які він виконує, алгоритм його проведення та методи оцінювання. Можемо зробити висновок, що метод проектів є ефективним засобом формування професійної культури майбутніх соціальних працівників. Ми рекомендуємо використовувати технологію проектного навчання, адже завдяки цьому у студентів є можливість застосувати свої знання уміння та навички у практичній діяльності, інтегрувати їх та опанувати нові. Метод проектів дає можливість формувати у майбутніх фахівців соціальної сфери базові професійні компетентності, що є визначальним фактором їх успішного професійного становлення.

Перспективу подальших розвідок ми вбачаємо у пошуку та дослідженні активних методів навчання, які сприяють формуванню професійної культури майбутніх соціальних працівників.

Список використаних джерел

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. –192 с.
2. Докучаева В. В. Проектирование инновационной педагогической системы у современному освітньому просторі. Монографія. –Луганськ, 2005. – 299 с.
3. Енциклопедія освіти / гол.ред. В.Г.Кремінь. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Матяш Н.В. Инновационные педагогические технологии. Проектное обучение: уч. пос. для студ. – М.: Академия, 2011. – 144 с.
5. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Піктенко, О. М. Любарська та ін; За ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
6. Пахомова Н. Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении: Пособие для учителей и студентов педагогических вузов. – М.:АРКТИ, 2003. –110 с.

7. Педагогічне проектування / авт.-упорядн. А. Цимбалару. – К.:Шкільний світ, 2009. –128 с.

8. Победова Т. Ю. Теория и практика педагогического проектирования // Проблемы современной педагогической освіти. : 36.ст.:Сер: Педагогика і психологія / Кримський державний гуманітарний інститут. – Ялта, 2004. – Вип.6. – С.81–87.

9. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2000. – №3. – 54 с.

10. Селевко Г. К. Дифференциация обучения [текст] / Г.К. Селевко. – Ярославль: Логос. –1895.

11. Сисоева С. О. Особистісно зорієнтовані технології: метод проектів // Підручник для директора. – 2005. – №9–10.

12. Хоружа Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент / Л. Хоружа // Шлях освіти. – 2006. – №4. – С.11–15.

13. Чанова М. В. Метод проектов в системе проблемного обучения // Сибирский учитель. – 2003. – № 1. – 34 с.

14. Ястреблева Е. Н. Развитие мышления учащихся средствами информационных технологий [текст] / Е. Н. Ястреблева. – М.: Дрофа. – 2006.

References.

1. Bepalko V. P. Slahaemye pedahohycheskoy tekhnolohyy. – M.: Pedahohyka, 1989. –192 s.
2. Dokuchayeva V. V. Proektuvannya innovatsynoyi pedahohichnoyi systemy u suchasnomu osvithnomu prostori. Monohrafiya. –Luhansk, 2005. – 299 s.
3. Ekstyklopediya osvity / hol.red. V.H.Kremin. – K.:Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
4. Matyash N.V. Ynnovatsyonnye pedahohycheskye tekhnolohyy. Proektnoe obuchenyie: uch. pos. dlya stud. – M.:Akademya, 2011. –144 s.
5. Osvitni tekhnolohiyi: navch.-metod. posib. / O. M. Pyekhota, A. Z. Piktenko, O. M. Lyubarska ta in; Za red. O. M. Pyekhota. – K.:A.S.K., 2004. – 256 s.
6. Pakhomova N. YU. Metod uchebnogo proekta v obrazovatel'nom ucherezhdenny: posobyie dlya uchiteley u studentov pedahohycheskykh vuzov. – M.: ARKTY, 2003. –110 s.
7. Pedahohichne proektuvannya / avt.-uporyadn. A. Tsybalaru. – K.:Shkilnyy svit, 2009. –128 s.
8. Pobyedova T. YU. Teoryya y praktyka pedahohycheskoho proektyrovannya // Problemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity. : zb.st. : Ser : Pedahohika i psykhohohiya / Krymsky derzhavnyy humanitarnyy instytut. – Yalta, 2004. – Vyp.6. – S.81–87.
9. Polat E.S. Metod proektov na urokakh ynostrannogo yazyka/Ynostrannyye yazyky v shkol. – 2000. – №3. – 54 s.
10. Selevko H.K. Dyfferentsyatsyya obuchenyia [tekst] / H.K. Selevko. – Yaroslavl: Lohos. –1895.
11. Sysoyeva S.O. Osobystisno zoriyentovani tekhnolohiyi : metod proektiv // Pidruchnyk dlya dyrektora. – 2005. – №9–10.
12. Khoruzha L. Proektna kultura vchytelya: etychnyy komponent / L. Khoruzha // Shlyakh osvity. – 2006. – №4. – S.11–15.
13. Chanova M. V. Metod proektov v systeme problemnoho obuchenyia // Sybyskyuy uchitel. – 2003. – № 1. – 34 s.
14. Yastrebleva E. N. Razvytye myshleniya uchashchikhsya sredstvamy ynfomatsyonnykh tekhnolohyy [tekst] / E. N. Yastrebleva. – M.: Drofa. – 2006.

Надійшла до редколегії 23.10.16

O. Makeyeva, PhD student (Pedagogical Sciences)
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PROJECT-BASED LEARNING AS A MEANS OF FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF THE FUTURE SOCIAL WORKERS

The article is devoted to research the method of projects as an effective way in the process of formation of professional culture of the future social workers. The author was represented by the main approaches to the understanding of the concept of "projection", "pedagogical projection", "project method". The author described the destination of method of projects, its function, principles, stages of implementation. The author identified, that using the method of projects in the educational process can increase the level of motivation of educational activity, expand the range of professional knowledge and skills, to form professional values and professional skills, improve communication and organizational skills, creates an ethical professional behavior. The author also demonstrated the use of a method of projects in the process of studying the discipline "Social rehabilitation". Thus, the author shows how the structural components of professional culture formed in the condition of using a method of projects in the educational process. The author concluded on the effectiveness of a method of projects as a way of formation of professional culture of the future experts of social sphere.

Key words: projection, pedagogical projection, project learning, educational technology, professional culture, innovative teaching methods, method of project.

Е. Макеева, асп.,
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

МЕТОД ПРОЕКТОВ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ

Аннотация. Статья посвящена анализу метода проектов как средства формирования профессиональной культуры будущих социальных работников. Автором раскрыта сущность основных научных подходов, которые рассматривают проектное обучение. В статье охарактеризованы принципы проектного обучения, его функции и целевое назначение. Также в статье приведены пример применения метода проектов в процессе преподавания дисциплины "Социальная реабилитация".

Ключевые слова: проектирование, педагогическое проектирование, проектное обучение, педагогическая технология, профессиональная культура, инновационные методы обучения, метод проектов.

Відомості про автора

Макеева Олена Анатоліївна – аспірант кафедри педагогіки, факультет психології, Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Контактна інформація: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net

Макеева Елена Анатольевна – аспірант кафедры педагогики, факультет психологии, Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Контактная информация: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net

Makeyeva Olena – Ukraine, Kyiv; PhD student (Pedagogical Sciences) of Pedagogy Department of Faculty of Psychology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact information: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net

УДК 378:[37.01]

I. Маріуц, канд. пед. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АВТОНОМІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ШКІЛ У КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті досліджено досвід становлення автономії шкіл Європейського Союзу як стратегії децентралізації, а в результаті гуманізації управління середньою освітою; розкрито фінансові та законодавчі умови становлення автономії школи у різних країнах ЄС. Виявлено, що такий тип управління школою імплементовано починаючи з 1980-х рр. лише у декількох країнах-новаторах та набував поширення з початком 1990-х рр. (Бельгія, Нідерланди), а інші європейські країни впроваджували цей тип управління школою у наступному десятилітті. Досліджено перші практики становлення шкільної автономії у країнах ЄС. З'ясовано, що за ступеню автономії європейські школи розподіляються на чотири основні категорії відповідно до наданих їм сфер відповідальності. Розкрито основні рівні автономії, наданої школам у використанні державних коштів, відповідно до покриття кількох рядків бюджету (капітальних витрат, операційних витрат та витрат на придбання комп'ютерного обладнання), які умовно виділяють три групи країн.

Ключові слова: автономія школи, децентралізація управління, гуманізація управління, європейський досвід.

Постановка проблеми. XXI століття в Україні вирізняється суттєвими політичними, економічними та соціальними змінами, у контексті яких, автономію навчальних закладів розглядаємо як необхідну умову реалізації відкритості, диверсифікації та здатності до змін національної системи освіти. Модернізація освіти шляхом надання самостійності навчальній установі відбувається через зміни у змісті освіти та контролю його якості, управлінні школою і шкільною системою, змінами у системі фінансування школи. Досліджуючи такі зміни у Західній Європі, у напрямі шкільної автономії, виявлено, що цей процес відбувається близько трьох десятиків років та деякі країни мають значні напрацювання у зазначеному напрямі. Тому для вітчизняної системи середньої освіти було б доцільно вивчити передовий досвід європейських країн у галузі модернізації управління середньою освітою, забезпечення автономії школи, децентралізації процесу прийняття управлінських рішень зокрема.

Крім того, зазначене положення регламентується "Національною доктриною розвитку освіти", яка передбачає розв'язання складних завдань інтеграції України до європейського та світового освітнього простору: "... розвиток ринку освітніх послуг... розширення міжнародного співробітництва, моніторинг та використання кращого зарубіжного досвіду у сфері освіти тощо" [1, с. 5].

Метою нашого дослідження є дослідити досвід становлення автономії шкіл Європейського Союзу як вияву децентралізації та гуманізації управління середньою освітою та окреслити перспективи та визначити труднощі, які можуть спіткати вітчизняну школу на шляху до її автономії.

Стан дослідження. До питання реформування європейської середньої освіти зверталися такі вітчизняні вчені, як: М. Авраменко, Г. Алексеєвич, А. Алексюк, О. Матвієнко, О. Локшина, Л. Онищук, Л. Пуховська, Г. Єгоров, Н. Лавриченко, Б. Мельниченко, А. Сбруєва; та зарубіжні вчені, такі як: П. Ананд (P. Anand), М. Ексуортсі (M. Exworthy), Б. Калдуел (B. Caldwell), Дж. Спінкс (J. Spinks), Р. Хігам (R. Higham), П. Ерлі (P. Earley), М. Оніг (L. Rainey).

Виклад основних положень. Розвиток будь-якої країни визначає показник людського потенціалу, який

складається з індексу добробуту, довголіття та освіти. Основу освітньої системи складає загальна середня освіта, а керівник школи постає ключовою особою в реалізації освітніх реформ, оскільки саме він є основним провідником і транслятором модернізаційних змін у щоденну роботу школи. Сьогодні Уряд України приділяє значну увагу розвитку шкільної освіти [2], а зокрема питанню автономії шкіл. Тому для вітчизняної шкільної освіти актуальним буде вивчення передових практик розвинених країн Європи.

Дослідження становлення шкільної автономії у країнах Європейського Союзу дало можливість виявити, що автономія шкіл не була традицією у Європі. Такий тип управління школою імплементовано починаючи з 1980-х р. лише у декількох країнах-новаторах і у досить обмежений спосіб та набував поширення з початком 1990-х рр. Інші країни впроваджували цей тип управління школою у наступному десятилітті у той час як країни-новатори розширювали його.

Не зважаючи на певні відмінності в історичних моделях організації освіти у Європі дві країни виділяються з позиції їх високорозвинених традицій шкільної автономії – це Бельгія та Нідерланди. У Бельгії освітою традиційно керували "регулюючі органи", які по різному називалися у фламандському, французькому та німецькомовному суспільстві та користувалися високим ступенем свободи, як у державних, так і у приватних школах у сфері методів навчання, управління людськими та іншими ресурсами, що підтримувалося конституцією. У Нідерландах свобода викладання і шкільної автономії з'явилася на початку XX ст., хоча політика 1970-х рр. підживляла принцип шкільної автономії та протягом 1980-х рр. школам знову передано багато обов'язків з боку "регулюючих органів" з метою стимулювання інновацій їх діяльності.

Історично склалося так, що школи решти країн Європи не мали великої свободи у визначенні навчального плану і встановленні навчальних цілей або в управлінні фінансовими і людськими ресурсами. Лише з 1980-х рр. цей рух почав розвиватися у вигляді обмеженої передачі повноважень школам.